

Oroszország, Abházia, Dél-Oszétia és Grúzia konfliktusai a Szovjetunió
felbomlása után napjainkig

LLY-499

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

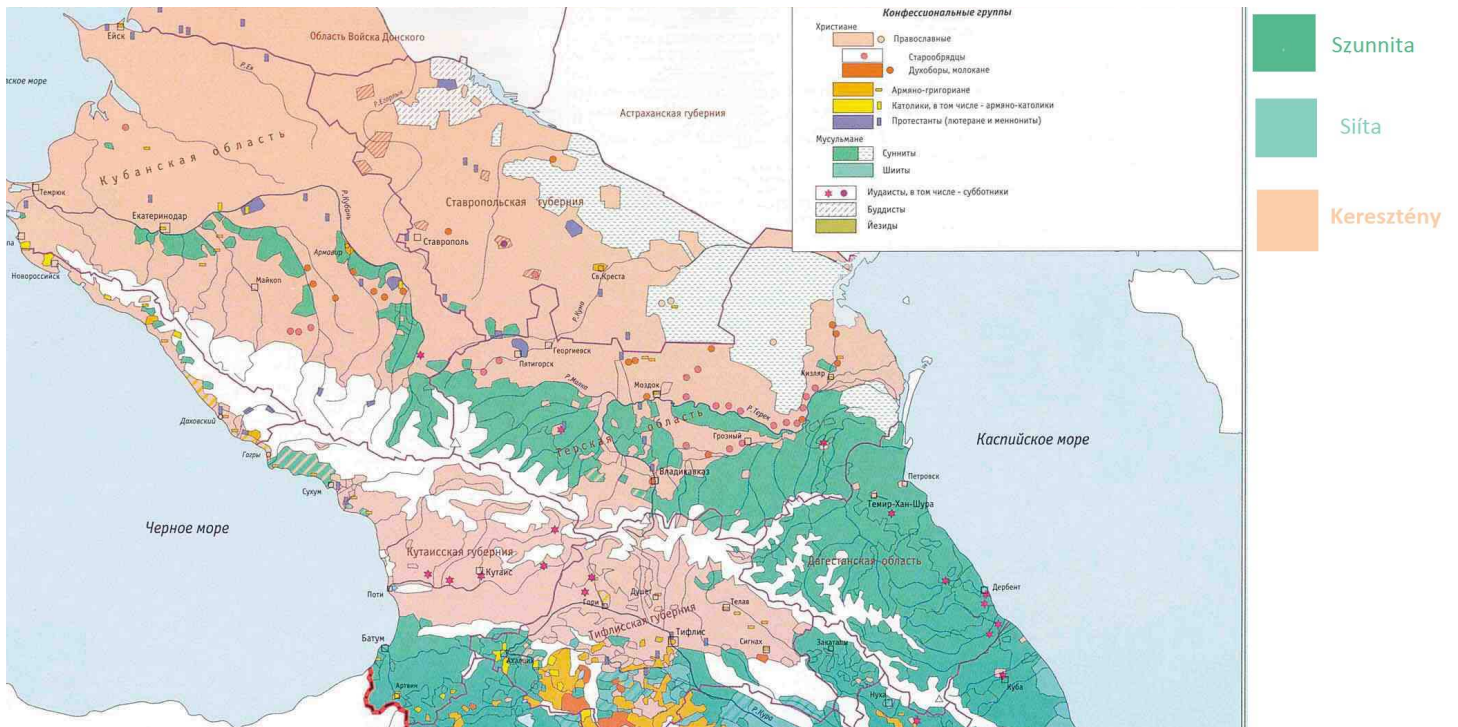
Grúzia közigazgatási térképe

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	1
TÁBLÁZAT ÉS ÁBRAJEGYZÉK.....	2
BEVEZETÉS	1
1 RÖVID TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS A PERESZTROJKÁIG	3
2 A DÉL-OSZÉT ÉS AZ ABHÁZ KONFLIKTUS KIROBBANÁSA (1988-1994)	4
2.1 DÉL-OSZÉTIA.....	4
2.2 AZ ABHÁZ KONFLIKTUS KIALAKULÁSA	8
2.3 ÖSSZEFOGLALÁS.....	12
3 AZ ÚJ GRÚZIA.....	15
3.1 AZ 1998-AS „HATNAPOS HÁBORÚ”	15
3.2 A RÓZSÁS FORRADALOM.....	17
3.3 SZAAKASVILI ÉS PUTYIN	20
4 A 2008-AS HÁBORÚ.....	24
4.1 AZ „ÖTNAPOS HÁBORÚ”	24
4.2 KÖVETKEZMÉNYEK.....	26
5 KONKLÚZIÓ	28
IRODALOMJEGYZÉK	30

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és
napjainkban

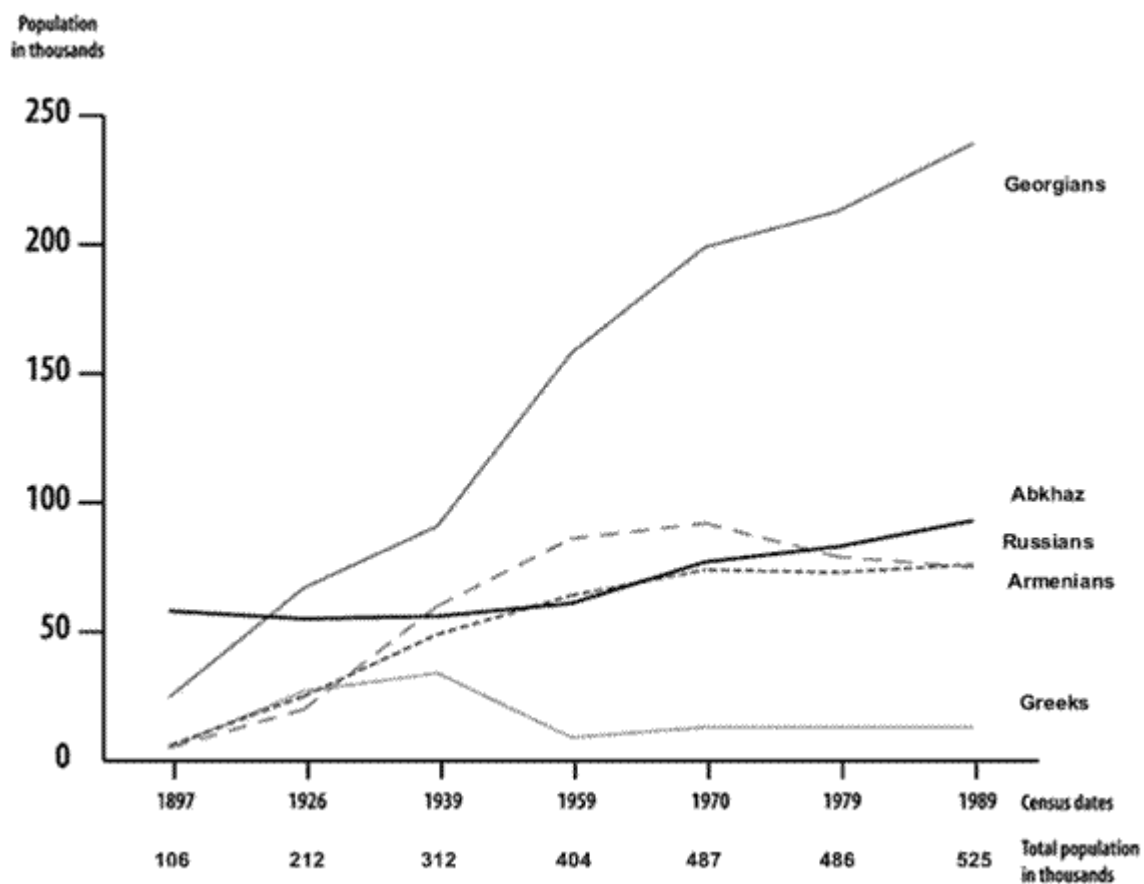
ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra

Forrás: Цуциев [2006]

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

Forrás: <http://www.c-r.org>

2. ábra

BEVEZETÉS

A bevezetés szó kissé ironikusnak hangzik ebben a témában, mivel ez a dolgozat talán még bevezetésnek is rettenetesen kevés. Mégis fontosnak tartom ezt a területet, hiszen rengeteg olyan konfliktus övezte a térséget az elmúlt két évtizedben, ami nagyban befolyásolta a világpolitika alakulását. Sajnos nem beszélhetünk békés térségről, mivel nagyon sok etnikai csoport, nemzetiség, felekezet tartozik a régióba. (Azonban, az évszázadok során, mindig egy egységként tekintettek a Kaukázusra. Az egység a kétpólusú világ megdöntésével bomlott fel, és habár újra vannak integrációs gondolatok a térségre vonatkozóan, nagyon bonyolult lenne összehozni.) Rengeteg kisebb nagyobb fegyveres konfliktus vagy éppen háború zajlott itt le - különösen a Szovjetunió felbomlása utáni időktől – és odáig fajultak az események, hogy 2008-ban az Amerikai Egyesült Államok és Oroszország hidegháborúra emlékeztető viszonyba kerültek. Miért? Miben befolyásolhatja egy esetleges konfliktus a mi országunkat és Európát? Miért lenne érdemes nekünk jobban odafigyelni az itteni eseményekre? Milyen alternatívák és lehetőségei vannak a Kaukázusnak? Ezekre a kérdésekre szeretném elsősorban megtalálni a választ. Ebben a tanulmányban csak a 20. századtól kísérem figyelemmel az etnikai konfliktusok okait, következményeit.

Az első és véleményem szerint a legnagyobb probléma ebben a régióban a nyelv. A térség – mint korábban említettem számtalan különböző nyelvből és nyelvcsaládból tevődik össze - elsődleges és globális nyelve az orosz. Orosz források nélkül úgy gondolom értelmetlen írni ebben a témában. (Célom azonban a terület kétoldalú vizsgálata, bemutatása, ezért az ellenoldalon – angol, francia – íródott forrásokat is áttekintettem). A második problémát a térség komplexitása és sok nemzetisége jellemzi, hiszen több mint 23 etnikum él ezen a kis helyen. Én ezek közül csak az abházokat, a dél-oszétokat, a grúzokat és az oroszokat vettem górcső alá. Úgy vélem ez a négy nép határozta meg a főirányvonalat a Kaukázusban, de nem szabad megfeledkezni a többi népcsoportról sem, hiszen ők is szerves tagjai a kaukázusi közösségnek, mint például az azeriek, csecsenek, dagesztánok, örmények és még sokan mások.

Tapasztalataim alapján, Magyarországon kevés, ebben a témában kutató ember van, így dolgozatom kisszámú magyar forrásra tud támaszkodni. Kutatásomra ez ösztönzőleg hatott. A témaválasztásban sokat segített az a tény, hogy a térség rendkívüli módon befolyásolhatja hazánk jövőjét több szempontból is, legfőképpen a Nabucco gázvezeték, amely

*Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és
napjainkban*

tulajdonképpen a Kaukázuson keresztül szállítja majd 2007-től Magyarország számára a földgázt.

A Kaukázust „köztes” területnek is lehetne hívni. Európa, Ázsia, és Közel-Kelet határán, a Fekete-tenger és a Kaszpi-tenger között helyezkedik el. Így – hozzánk hasonlóan - a kaukázusi népesség is harcot vív az identitásuk, hovatartozásuk kérdésében.

A gyarmatosítás megkezdésével az oroszok elsődleges célpontja a Kaukázus volt. Merem állítani, hogy a gyarmatosítás megkezdése óta nem sok olyan évet tudhat magáénak ez a kapcsolat, ami békéről szólna. Mondhatni Oroszország félig-meddig „megakadt” eme térségben a birodalom építésében. Dolgozatomban az 1989-es szovjet népszámlálás adatai adják meg a keretet. Ez az utolsó szovjet népszámlálás, ami a legmegbízhatóbb, mivel azt az érdeket szolgálta, a peresztrojka idején, hogy hol húzzák meg a kíválni vágyó országok határait, és azoknak körülbelül milyen nemzetiségi összetétele lehet. Nem meglepő módon, a Kaukázust nem lehetett egységes kisebbségi területekre bontani. A két taglalt szakadár államban is rendkívül színes a népesség összetétele.

A dolgozat végén elképzeléseket, alternatívákat, valamint a jelenlegi helyzetet kívánom leírni és elemezni.

1 RÖVID TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS A PERESZTROJKÁIG

A Kaukázus rendkívül színes történelmet tudhat a magáénak. A térség összetettsége már az ókorban is jelentkezett, mivel rengeteg nagy birodalom magának akarta ezt a vidéket: bizánci, arab, perzsa, orosz és nyugati behatások keveredésével a 18. századra alakult ki először egy elfogadott felekezeti és etnikai kép (lásd 1. ábra).¹ E szerint a területet vallásilag két nagy részre lehet bontani: keresztényre és muszlimra. A kereszténységen belül is az ortodoxvallás van túlnyomó többségben, míg a muszlim nagyjából egyenlő arányban oszlik meg annak síita és szunnita irányzata között.² Ezek alapján elmondható, hogy keresztény ortodoxvalláshoz sorolhatjuk az oroszokat, grúzokat, örményeket és oszétokat, míg a muzulmán hitvallás hívei a csecsenek, törökök, azeriek és abházok.³ Így folyamatos külső hatások érték a térséget, és gyakorlatilag soha nem tudott abba az irányba haladni amerre szeretetett volna. Ennek köszönhetően hosszú időre kiesett a terület a világ vérkeringéséből.

Mindazonáltal a grúzok sokkal „ősibbnek” tartják magukat az oroszoknál. Korábban telepedtek le, sokkal előbb alakították ki saját nemzetállamukat és hozták létre abc-jüket. Az egyik fő probléma gyökere talán itt kezdődik. Ezekben az elképzelésekben és teóriákban talán van valamennyi igazság, de ahogy azt a nemzetközi politikában íratlan szabály is kimondja: egyik nemzet sem jelentheti ki, hogy kulturálisan sokkal magasabb szinten van (ez csak feszültségeket gerjeszt). A probléma másik része, hogy a grúz nép soha nem tudta saját forrásokból önmagát megvédeni a különböző behatásoktól. Nagyon sokáig az Orosz Birodalom nyújtotta védelmi szolgáltatásokat élvezték a perzsa előrenyomulás ellen. Ezek vezettek el odáig, hogy végül Grúzia az Orosz Birodalomba integrálódott be és annak szerves részévé vált a 19. század végére.⁴ Ennek ellenére Grúzia a birodalmon belül egy privilegizált entitás volt, sokat fordítottak az ország védelmére, véghezvittek gazdasági, oktatási és egészségügyi reformokat, még a szovjet beillesztés után is.⁵

A két világháború között (1918 -1921) sikerült elszakadni az újonnan kialakult szovjet érától. Ennek hátterében az állt, hogy az első világháború rendkívüli módon kivérezte az

¹ Sz. Bíró Zoltán: Konfliktusok a Kaukázus térségében, História 2008/8 3-7 o

² Lásd: 1 ábra

³ Samuel P. Huntington- A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása, 2004, Európa könyvkiadó, 476.o

⁴ Thomas De Waal: The Caucasus: An introduction, 2010, Oxford University Press 40.o

⁵ Per Gahrton- Georgia; Pawn in the New Great Game, Pluto Press, 2010 41.o

akkori cári birodalmat és ezzel együtt a peremvidékek is leszakadtak. Ez a függetlenség azonban rövid életű volt, a szovjetvezetők feltett szándéka volt a leszakadt térségek újra ellenőrzésük alá vonása (a grúz történetírás a mai napig ezt egy bolsevik leigázásnak véli).⁶ Ahogy minden szovjet tagállamban és befolyásolási övezetben, úgy itt is egy centralizált, „kirakat demokrácia” érvényesült. Habár a grúz gazdaság ekkor élte virágkorát, ebből a határokon belül élő nemzetiségi területek semmit sem érzékeltek.⁷ Ebben az időben egy ún. „grúzosítás” vette kezdetét, amelyet legjobban Adile Abbász-ogli írt le. Könyvében részletesen kitér arra, hogy mekkora megpróbáltatásokat kellett kiállnia a hétköznapiaknak egy nem grúz embernek.⁸ A kezdetek valószínűleg ide vezethetők vissza, a főbb problémák és konfliktusok a szovjet éra felbomlása után bontakoztak ki.

2 A DÉL-OSZÉT ÉS AZ ABHÁZ KONFLIKTUS KIROBBANÁSA (1988-1994)

2.1 Dél-Oszétia

Jogilag egy meglehetősen érdekes országrészről beszélhetünk, mivel közvetlen északi szomszédja az orosz fennhatóság alatt lévő Észak-Oszétia (ez többször problémákhoz vezetett). Dél-Oszétiának valamivel több mint 100.000 lakosa volt az 1980-as évek végén, amiből 66,2% oszét volt és 29% grúz.⁹ A területet a többnyelvűség jellemezte, sokan három nyelvet beszéltek gyermekkoruk óta: a grúz, az oszétot és az orosz. Az 1989-től 1992-ig tartó háború ezt a tendenciát megszakította.¹⁰ A rendszerváltást követő időszakban legelőször Dél-Oszétiában törtek ki megmozdulások az ébredő nacionalizmus jegyében.

A legnagyobb szívfájdalmat az oszétok a hároméves függetlenség korában okozták déli szomszédjuknak, amikor 1918-ban a mensevik irányítású Grúzia erőszakkal leverte az oszétok bolsevik reformját, mivel Grúzia teljesen független akart lenni. Ez a történelmi esemény lényegesen hatott az akkori megmozdulásokra.¹¹ Itt fedezhető fel egy számomra lényeges pont: az oszétok valahogy mindig is inkább a „nagy medvéhez” ragaszkodtak, így

⁶ Henry Kissinger- Diplomácia, 2008, Panem kiadó, 257. o.

⁷ Jan Koehler and Christoph Zürcher: Potentials of Disorder: Explaining Conflict and Stability in the Caucasus and the Former Yugoslavia, Manchester, Manchester University Press 127-145.o

⁸ Adile Abbász-ogli: Hazám, Abházia, Budapest, L'Harmattan, 2010 243.o.

⁹ 1989 USSR Population Census: The final Most comprehensive population census of the former soviet union ever conducted, Minneapolis, Minn.: East View

¹⁰ Valery Tiskhov: Ethnicity, Nationalism Conflict in and after the Soviet Union, 1997, Sage, Oslo. 90.o

¹¹ Thomas De Waal: The Caucasus: An introduction, 2010, Oxford University Press p.40, 137.o

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

okozva mély sérelmeket a grúzok számára. A forradalom leverése, az egyesülés északi testvérükkel, majd az Oroszországhoz való csatlakozás gondolata mind-mind olyan jövőképek, melyek Tbiliszinek nem tetszettek. A szocializmusban az elnyomás miatt félre kellett tenniük nézeteltéréseiket, melyek aztán 1988-ban robbanásszerűen előtörték. A grúzok, valószínűleg a feltörekvő nacionalizmus miatt jelentették ki, hogy az oszétok csak „betelepült, befogadott” nép, hiszen csak pár száz éve élnek ezen a területen.¹²

Ezt a rágalmazott és megsértett társadalom nem tudta karba tett kézzel végighallgatni. Az oszétok úgy érezték, hogy ez a pár száz év nem elhanyagolható idő, és megérték arra, hogy saját országuk és közigazgatásuk legyen.

A szócsatákat végül tettek követték. 1989. november 23-án egy békés tüntetésnek induló megmozdulás, grúz provokációra véres „felvonulásba” torkollott.¹³

A peresztrojka idején, minden függetlenedni vágyó nemzetnek és államnak megvoltak a saját elképzelései. Ez alól Dél-Oszétia sem volt kivétel. Tervük szerint, miután elszakadnak a grúz államtól, egyesülnek Észak-Oszétiával, majd abház tervek alapján autonóm köztársaság lenne Oroszországon belül.¹⁴

A grúz álláspont tulajdonképpen egységes volt a két országrészre: semmilyen függetlenségi, vagy autonóm elképzelésről nem akartak hallani. Ennek ellenére Dél-Oszétia kijelentette, hogy területén hivatalos nyelv az oszét, ráadásul a szovjet tanácstól még külön Autonóm Köztársasági státuszt is kapott.

Gamszahurdia, az első szabadon megválasztott grúz elnök még nagyobb teret nyert nacionalizmusa fokozásával. (Talán ennek az eseménynek is köszönhető, hogy többséget szerzett az első választásokon.) A választásokra készülve, még az akkori legfelsőbb törvényhozó testület, a Grúz Legfelsőbb Tanács betiltotta mindazon pártokat, akik nem tudtak minden régióban indulni. Ez a törvény egyértelműen az elszakadni kívánó területeket érintette, mivel csak regionális politikát tudtak folytatni.

(Nagyon érdekesnek találom az Adamon Nykhas nevű fórum hatását a folyamatokra. Ez volt az első olyan oszét fórum, ami félkatonai szervezetet hozott létre a grúzok elleni védelem megszervezéséért. Mindezt azért tartom fontosnak, mert amikor később maga a fórum

¹² Bloodshed In The Caucasus: Violations of Humanitarian Law and Human Rights in the Georgia-South Ossetia Conflict *Human Rights Watch/Helsinki*- 1992. március 6.o

¹³ http://smr.gov.ge/ge/tskhivali_region/conflict_chronology (letöltés ideje: 2011.08.23.)

¹⁴ Christoph Zürcher: *The Post-Soviet Wars*, 2007, New York University Press, 124.o.

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

elkezdett működni, a grúzok figyelmét felhívták arra, hogy szedjék össze azokat a személyes dolgaikat, amikre szükségük lehet egy esetleges menekülés alkalmával.¹⁵ Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a grúzok teljes mértékben tisztában voltak tetteik súlyával, előre gondolkodtak.)

A nemzetiségi pártok kizárását sérelmezték az oszétok, ezért kiváltak, és kikiáltották függetlenségüket a grúz területektől. Megalapították saját államukat Dél-Oszét Demokratikus Tanácsköztársaság néven.

Ez alatt Gamszahurdia megnyerte az első szabad és demokratikus választást Grúziában és első feladatai közé tartozott a szakadár állam vezetői által hozott törvények visszavonása. Gazdasági blokádot állított fel, megszüntette az áram és gáz ellátást, majd 1991. január 5.-én kb. 5000 - nehéz tüzérséggel, harckocsikkal és légierővel megerősített - katona lépte át a határt, a területi integritás megőrzése céljából, akik többnyire a Grúz Nemzeti Gárdához tartoztak. Gamszahurdia azonban elkövetett egy nagy hibát. A határon átlépő csapatoknak egyetlen utasítást adott: elsősorban civileket támadjanak. Ezzel a paranccsal azonban magára vonta a környező államok elfordulását és rosszallását is. Egész télen kemény összecsapások folytak, a legtöbb a fővárosban Chinvaliban és környékén, de a kegyetlenkedések a kis falvakat sem kerülték el. A harcok változó kimenetelűek voltak, egyik fél sem tudott komolyabb sikereket elkönyvelni. Tbiliszi úgy próbálta rendezni az állapotot, hogy ígéretet tett: beszüntetik a harcokat, ha a „helyes státuszt” kapja vissza Dél-Oszétia. Ezalatt kulturális autonómiát értett. Chinvali ezt visszautasította, ennek ellenére a kedélyek nyárra valamelyest csillapodtak.

Ilyen körülmények között, még a grúz nép is kezdett eltávolodni politikusai módszereitől: Gamszahurdia rendkívül gyorsan és nagyon sokat veszített népszerűségéből. Olyan háborút folytatott, ami rengeteg emberéletet követelt, miközben komolyabb sikereket nem tudott elérni. A népszerűségét veszített politikus még egyszer megpróbálta lerohamozni az oszét fővárost (hogy menthesse elnökségét), ez azonban teljes kudarcba fulladt. Kénytelen volt azonnali hatállyal lemondani, majd 1992. január 6-án Csecsenföldre menekült. Holttestére rejtélyes körülmények között 1993. december 31-én találtak rá.¹⁶

¹⁵http://georgiandaily.com/index.php?option=com_content&task=view&id=20981&Itemid=130 (letöltés ideje: 2011.09.21.)

¹⁶ <http://www.c-r.org/our-work/accord/georgia-abkhazia/profiles.php> (letöltés ideje: 2011.08.23.)

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

A teljesen kaotikus állapotban Eduard Sevarnadze, volt szovjet külügyminiszter került a miniszterelnöki székbe, amit csak puccsal tudott megszerezni. Minden nemű hibás grúz politikai lépésért Gamszahurdiát okolta. Egyből tárgyalóasztalhoz akart ülni az ellenséges felekkel, hogy beszéljenek a státuszról és békéről. A békés politizálás azonban csak látszat volt: titokban tovább folytatta elődje kemény vonalát és további támadó hadműveleteket rendelt el a szakadár állam ellen. Ennek következménye azonban csak annyi lett, hogy tárgyalási pozícióját erősíteni tudta – ugyanakkor az amúgy is elégedetlen grúz nép számára szavahihetőségét elveszítette. Politikusok és diplomaták kemény munkájának köszönhetően végül Jelcin, Sevarnadze, valamint Észak- és Dél-Oszétia képviselői aláírtak egy egyezményt, melynek értelmében tűzszünetet kötöttek. A hadműveletek megszüntetését Oroszországgal felügyeletére bízták az aláíró felek, ezzel feljogosítva Oroszországot arra, hogy a térségbe békefenntartókat küldjenek.¹⁷

Sevarnadze, ugyan aláírta az egyezményt, a tűzszünetre azonban a gyakorlatban még nem került sor. Az abház-oszét erők – megelégedve a folytonos huzavonát- teljes tűz alá vették Tbiliszit, mind a gyalogos, mind a légi haderő bevonásával. Ennek célja elsősorban a számukra kedvező tűzszüneti megállapodás volt, másodsorban csupán az erőfitogtatás, hogy megmutassák, ők is tudnak erőszakosan követelni.

Végeredményben, 1992-ben Grúzia elfogadta a fegyverszünetet, hogy elkerülje a komolyabb fegyveres konfliktust Oroszországgal, s beengedte államába a békefenntartó csapatokat.

¹⁷ Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, September 2009, 13.o.: <http://www.ceiig.ch/> (letöltés ideje: 2011.09.24.)

2.2 Az abház konfliktus kialakulása

A grafikonon nagyon jól látható hogy az abház területen abszolút grúz többség volt.¹⁸ Az abházok éppen ezért a függetlenedést másképpen képzeltek el, mint a grúzok. Ekkor a harc egyelőre, csak elit szinten folyt, és a következőket szerették volna véghezvinni. Az abház elit álma az volt, hogy ahol ősidők óta abházok laknak és élnek azt a területet egyszerűen Abháziának nevezzék, független, szuverén államként. A grúz elit elképzelése ennek az ötletnek az ellentettje volt: ahol az ő népük él az Grúziához fog kerülni, az abház kérdést pedig egy kulturális autonómiával oldották volna meg.¹⁹ Ezen a ponton egy „új” konfliktus gyökerei kezdtek el kibontakozni.

A feszültség további elkerülése érdekében, az abházok 1991-ben önálló parlamentet állítottak fel, amely kompromisszumos, konszenzusos megoldásokat keresett, de sajnos nem volt hatékony, és tulajdonképpen meg sem alakult a grúz választásokat követően.²⁰

1992 augusztusában, amikor már bármilyen kompromisszumos megoldás keresése is esélytelen volt, a grúzok nem bírták tovább. Az abház „egyszerű” nép, aki nem volt érintett a politikában, hirtelen belecsöppent az események láncolatába. A grúz hadsereg ismét civileket vett célba és a konfliktus most már szélesebb társadalmi körökben is elterjedt és tapasztalhatóvá vált, mivel feljegyzések szerint kegyetlenségeket követtek el az abházokkal szemben.²¹ Ezzel a grúzok azt érték el, hogy az egész térség még negatívabban tekintett rájuk. Ez azt eredményezte, hogy a környező területeken élő grúz kisebbség az anyaországba volt kénytelen menekülni. Az abszolút elítélt invázió 1993-ra véglegesen kudarcba fulladt - és habár az ENSZ ekkor már létrehozta saját misszióját és tűzszüneti megállapodást is kicsikart a felektől - szeptember 30-án az abház sereg győzelmet aratott, és bevette Szuhumit.²² Ezáltal az abház területekről, az ott élő grúzoknak menekülniük kellett, így a térség népessége szinte azonnal, teljesen átalakult. Ebben az „előrenyomulásban” az ENSZ tényfeltáró küldetése

¹⁸ Lásd: 2. ábra

¹⁹ Артур Цуциев- Атлас этнополитической истории Кавказа 2006, издательство Европа, Москва 94.о.

²⁰ Chrisoph Zürcher: The Post-Soviet Wars, Rebellion, Ethnic Conflict, and Nationhood in the Caucasus, 2007, New York University Press, 130.o.

²¹ Артур Цуциев- Атлас этнополитической истории Кавказа 2006, издательство Европа, Москва 95о.

²² Thomas Goltz: Georgia Diary, M.E. Sharpe, New York, 2006, 151-156.o.

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

megállapította, hogy nagyon súlyosan sértettek emberi jogokat mind a két részről. A tisztogatásokban még civilek is nagyszámban közreműködtek.²³

A grúz-abház konfliktus a második olyan konfrontáció volt a térségben, amelyben szinte mindegyik nép érintett volt. Az együttműködés szinte teljesen megszűnt katonai, gazdasági, és politikai szintén egyaránt. A két nép egyetlen közös együttműködést tud felmutatni a mai napig, ez pedig az Inguri vízerőmű működtetése és fenntartása, hiszen ez termeli a két terület számára az elektromos áram nagy részét.²⁴

A feleknek teljesen más elképzelésük volt a kiút megtalálására. Úgy vélem az egyik ok, hogy a fegyveres összecsapás mellett a pszichikai hadviselés is rendkívüli módon szerepet játszott. A másik dolog, hogy nem vallási nézeteltérésről beszélhetünk, hanem egy abszolút etnikai alapokon nyugvó ellentétéről. Ezek a faktorok jobbra mindig más irányba viszik el a felek elképzeléseit.

Abházia szeretne volna, hogy saját országa nemzetközi elismerést kapjon minél előbb, még mielőtt a kimenekült grúz lakosság esetleg visszatér. Ennek az volt az oka, hogy Abháziában, a visszaköltözések esetén a népesség összetétel olyan irányba billent volna vissza, amelyben ismét grúz többség alakult volna ki, így nagyon nagy valószínűséggel Grúzia befolyásolta volna a szavazások kimenetelét. De ha nem is folyamodott volna ilyen eszközökhöz, feltételezhetően törvényes úton is megnyertek volna egy esetleges szavazást.

Tbiliszi másképp próbálta megoldani a helyzetet, szerintük két külön problémáról kell beszélni. Az egyik probléma a menekültügy. Azonnali visszaköltöztetést és kártérítést követeltek szakadár szomszédjaiktól, majd miután ez megtörtént, természetesen hajlandóak lesznek beszélni egy függetlenségi népszavazásról, státuszkérdésről.²⁵

Habár az abházok ezt az egész szituációt szinte már békeként kezelték, úgy gondolom, a grúzok ettől nagyon távol álltak. A grúz elképzelés továbbiakban az volt, hogy Abházián belül létrehoznak egy demilitarizált övezetet, ahova menekültjeit visszatelepítheti és folytathatják életüket.

Tbiliszinek nem tetszettek a békehadtest békefenntartói. Eredetileg nemzetközi lett volna, vagyis a Szovjetunió utódállamainak állampolgáraiból álltak volna az alakulatok,

²³ <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unomig/background.html> (letöltés ideje: 2011.10.09)

²⁴ <http://www.georgiatimes.info/en/articles/5887.html> (letöltés ideje: 2011.11.15.)

²⁵ Артур Цуциев- Атлас этнополитической истории Кавказа 2006, издательство Европа, Москва 97.о.

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

gyakorlatilag azonban csak orosz katonákból tevődött össze.²⁶ Ehelyett Tbiliszi egy független nemzetközi szervezetet szeretett volna, ami felügyelné a békét, a fegyverszünetet, és ezt a demilitarizált övezetet.

Tehát az elképzelések Abházia státuszáról egyre jobban távolodtak egymástól, mind a két fél gyökeresen megváltoztatta álláspontját három év alatt. A háború előtt Abházia elfogadta volna, hogy széleskörű autonómián belül egy államot alkossanak grúz szomszédjaikkal. Természetesen ez az álláspont azonnal radikálisabb irányba csapott, mihelyst az első katona átlépte területük határát. A győztes abházok hallani sem akartak autonómiáról, vagy bármi más megállapodásról, csakis két külön államot tudtak elképzelni, egy független Abháziát és egy független Grúziát. A grúzok a háború előtt szinte el sem ismerték az abházokat, mint önálló népet, az autonómiának az ötletét is elutasították. A háború után felfogásuk gyökeresen megváltozott. A javaslat szerint a két nép egy állam lenne, de széles autonómiát szeretnének adni nyugati szomszédjainak, módosítanák alkotmányukat, az államot újjászerveznék, viszont ezzel a grúzok már elkéstek. A nacionalizmus és az indulatok annyira eluralkodtak az abház népen, hogy semmiféle szövetséges megállapodásról nem akartak hallani.

A helyzet megoldatlanságát elősegítette az orosz instabilitás is. Ekkoriban Oroszország politikusaikat leginkább a belügyek kötötték le, így csak félszemmel tudtak figyelni a térség változásaira. Az ENSZ megbízásából, Dieter Boden írta le konkrét lehetőségeket, ami nagyban lefedte az akkori orosz ötleteket is. Két variánst tudtak elképzelni: az egyik tanácsuk, hogy a közös állam konföderációs alapokon szerveződjön meg. A másik verzió, hogy Abháziát bontsák két részre, az egyik rész az abházokhoz kerül, a másik pedig a grúzokhoz, de sajnos egyik álláspont sem közelített egyik fél terveihez sem, így ezeket elvetették.²⁷

Az orosz ellenes gyökerek grúz részről valószínűsíthetően ekkor kezdtek kibontakozni. Bonyolítja a dolgot az, hogy Abházia már az Oroszországgal való gazdasági integráció felé is tapogatózott, Grúziától való függetlenségük biztosítékaként. Grúzia ennek ellenére gazdasági blokád alá akarta vonni az országrészt, de humanitárius és politikai okok miatt ez lehetetlen volt, hiszen rengeteg orosz üdülő volt és van ma is Abháziában. Talán ezért is lett szorosabb az orosz-abház viszony. Az orosz közeledés már ekkor egy vízum nélküli kapcsolatban is manifesztálódott, ami együtt járt egy könnyített orosz útlevélszerzéssel is az abházok számára.

²⁶ Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, September 2009, 13.o:
<http://www.ceiig.ch/> (letöltés ideje: 2011.09.24.)

²⁷ A tervek és elképzelések részletesen megtalálhatóak a grúz kormány honlapján:
<http://smr.gov.ge/uploads/file/annex/annex13.pdf> (letöltés ideje: 2011.08.23.)

*Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és
napjainkban*

Ezen esemény láncolatot követően Grúzia a Nyugathoz fordult. Itt is felfedezhető egy „konfliktusgyökér”.

2.3 Összefoglalás

2.3.1 A két konfliktus eltérő vonásai

A Szovjetunióban nemzetek feletti ideák járták körbe az embereket. Elutasítottak mindennemű jobboldali nacionalizmust és az ehhez hasonló irányvonalat. Ez az irány a peresztrojka és a Szovjetunió felbomlásával teljesen megszűnt. Nem volt már erős szovjet ideológia, és ezért minden egyes etnikai és nemzeti érzés felerősödött.

Népszámlálások a térségben

1. táblázat

TÉRSÉG	FŐNEMZET	NÉPSZÁMLÁLÁS				
		1959*	1970*	1979*	1989*	2002*
Grúzia	grúz	64-11 örmény	67-10 örmény	69-9 örmény	70-8 örmény	88-7 örmény
Abházia	abház	15-39 grúz	16-41 grúz	17-44 grúz	18-46 grúz	45-25 örmény
Dél-Oszétia	oszét	66-28 grúz	66-28 grúz	66-29 grúz	66-29 grúz	64-35 grúz

*a főnemzetiség és a legnagyobb kisebbség aránya
Forrás: Цуцнев [2006]

Két eltérő, bár azonos alapokon nyugvó problémáról beszélhetünk. A grúz-oszét konfliktusban sok oszét nemzetiség Grúziából és Dél-Oszétiából Észak-Oszétiába menekült. Az etnikai összetétel is más volt, mint Abháziában. Dél-Oszétiában 66,2% oszét volt, és 29% grúz, tehát az oszétok többségben voltak. Ami nem elhanyagolható, hogy a konfliktus után, az emberek javarészának sikerült visszaköltöznie arra a helyre, ahonnan elűzték, vagy menekülni kényszerült.

Nem így történt a nyugati szakadár területen. Abháziában a népesség összetétel is teljesen másképpen alakult: az 525 000 fős területen 17,8 % volt abház, 45,7% pedig grúz.²⁸ Ez az arány teljesen megváltozott a háború után, grúz szinte nem is maradhatott a területen. A grúzok nem költözhetek vissza, és az összetétel is körülbelül ez a mai napig. Így az abház-

²⁸ Christoph Zürcher: Post-Soviet Wars, New York University Press, 2007, 117.o.

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

grúz konfliktus sokkal mélyebbre hatolt az érintett emberek érzéseiben és szívében, mint az oszét-grúz.

Egy területet nem irányított Abházia abház földön, ez pedig a Kodori-völgy. Itt nem is törekedtek arra, hogy befolyást szerezzenek, ezért itt nagyobb számban található grúz nemzetiség (ez a terület a 2008 augusztusi háborúban abház uralom alá került és a grúzok elhagyták).

2.3.1 A nacionalizmus a térségben

Mint minden irányzatnak, a nacionalizmusnak is vannak pozitív és negatív oldalai. A térség rendkívül rosszul használta fel a nacionalizmus elemeit. Köszönhetően annak, hogy a szovjet érában minden ilyen nemű dolgot brutálisan elnyomtak. Ebből következik, hogy egy olyan „csatorna” sem létezett, ami az esetleges feszültségeket levezette volna, így a közel 50 év alatt felhalmozódott düh, és ingerlékenység egyszerre tört fel a mélyből. Ez valószínűleg nem csak a Kaukázusra érvényes, hanem az összes volt szovjet érába tartozó területre. A különbség talán a térség etnikai sokszínűsége, a történelmi gyarmatosítás és erőszak okozhatta.

Annak ténye, hogy a szovjet csapatok 1989. április 4-én Tbilisziben belelőttek a tömegbe, nem segítettek csitítani a nacionalizmus lángjait a grúzokban.²⁹ A politikusok merész kijelentései, és viselkedése - úgy gondolom - mindig azt a célt képviselték, hogy megsértsék a másik etnikumot. Továbbá nem voltak tisztában azzal a helyzettel sem, hogy pontosan mekkora az erejük. A reális képet talán a nacionalizmus eszméje takarta el előlük.

A konfliktus kialakulásához az is vezethetett, hogy egyik népnek sem volt komolyabb modern háborús „élménye” és tapasztalata (kivéve persze Oroszországot). A modern hadviseléshez nem volt meg a kellő tudásuk és eszközük sem. A Nyugat ebben a stádiumban csak nagyon minimálisan avatkozott be, csak megfigyelték az eseményeket.

A nyugati bekapcsolódás a nemzetközi szervezetekkel kezdődött meg. Véleményem szerint a Nyugat belátta a térség fontosságát, körvonalazódott a köztes-európai demokratikus átmenet.

²⁹ <http://www.crisisgroup.org/en/key-issues/research-resources/conflict-histories/georgia.aspx> (letöltés ideje: 2011.08.24.)

*Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és
napjainkban*

2.3.2 A nemzetközi szervezetek szerepvállalása a grúziai konfliktusokban

Az első konfliktusokat illetően, nem voltak jelen külföldi fegyveres alakulatok, sem Oroszországból, sem európai országból, sem pedig a nemzetközi szervezetekből. Azonban az első külsős „beavatkozás” orosz részről történt.

A békefenntartók először dél-oszét területen kezdett el tevékenykedni, 1992. július 9-től. Összesen 557 orosz katona és katonatiszt teljesített szolgálatot, 36 db páncélozott szállító harcjárművel, további 52 db fegyveres járművel, és 9 db tüzérségi eszközzel. Ezt komoly erőfeszítésnek vehetjük, figyelembe véve azt, hogy nagyon kis területen koncentrált a küldetés. Oroszország ezzel jelezte, hogy immáron újra formálójá és alakítója kíván lenni a Kaukázus jövőjének.

A második missziójuk Abháziában, 1994. június 23-án kezdődött, ekkor még több katonát küldött, komolyabb felszereléssel. Összesen 1640 személy szolgált, 7 db harckocsival, 127 db páncélozott szállító harcjárművel, 16 db tüzérségi eszközzel, 173 db egyéb fegyveres járművel és 6 db helikopterrel.

Valószínűleg Abháziát sokkal „keményebb diónak” és érzékenyebb pontnak tartotta az orosz vezérkar, de itt is egyértelmű szándék-kinyilatkoztatás történt.³⁰

Személyes véleményem, hogy ezek a csapatok, nem teljesen tevékenykedtek objektíven. Ezért is volt ez érthető probléma grúz részről. Az eddigre szétvert, megalázott hadserege, oly nagy mértékű erőfölénnyel találhatta magát szembe, amivel csak külső segítséggel vehette fel a harcot.

Az EBESZ (akkor még Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet) 1992. november 6-án határozott úgy, hogy egy személyes képviselőt küld ki két tanácsadó diplomatával, valamint egy katonai alakulatot négy tiszttel.³¹ Céljuk a békés átmenetben való támogatás, segítség a grúz kormánynak a demokratizálódásban, a törvényhozásban, a törvényalkalmazásban és a konfliktusok kezelésében. Többnyire részt vettek határmegfigyelésekben is, mint pl. a grúz-csecsen határnál.³²

³⁰ Коллектив авторов: Россия (СССР) в войнах второй половины XX века — М.: Триада-фарм, 2002. 494.o.

³¹ <http://www.osce.org/georgia-closed/22213> (letöltés ideje: 2011.10.05.)

³² <http://www.osce.org/georgia/> (letöltés ideje: 2010. 11. 02.)

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

Az ENSZ 1993. július 9-én küldte ki első embereit a térségbe. A 849-es számú határozat szerint, 50 megfigyelőt küldenek ki, hogy felvegyék a kapcsolatot az érintett államokkal, készítsék elő a megfelelő környezetet ahhoz, hogy a későbbiekben hatékonyan ellenőrizhessék a fegyverszünetet.³³ Létrehozták az UNOMIG nevű missziójukat, ami diplomatikus utakon az EBESZ-szel karöltve és együttműködve próbálta meg biztosítani a békefolyamatokat. Kijelentették, hogy mindegyik fél segítségére és támogatására szüksége lesz a küldetésnek, valamint számíthatnak az egyenjogúság elvére. A harcok újra eszkalálódtak Abháziában, szeptemberben, a tűzszünet megsértésével az abházok elfoglalták fővárosukat. Ekkor az ENSZ Biztonság Tanács úgy döntött, hogy bővíti az UNOMIG létszámát.³⁴

3 AZ ÚJ GRÚZIA

3.1 Az 1998-as „hatnapos háború”

A szakértők és a szakirodalom erről az időszakról nem írnak sok szépet. Grúzia „romokban”, területén három nagy rész is el kíván szakadni (Abházia, Dél-Oszétia és Adzsária), a demokratizálódás nem úgy megy, mint a köztes-európai államokban, állandóan külső segítségre kell támaszkodni. A politikát átjárja a teljes korrupció, alacsony fizetések és életszínvonal, változó munkanélküliség jellemző. Mindezek ellenére 1995-től a GDP növekedésnek indult: 1995-ben 2,4%-kal nőtt, 1996-ban 10,5%-kal és 1997-ben 10,6%-kal.³⁵

A korrupciónak köszönhetően, nagyon nehezen működött az ország közigazgatása. Hiába a sok segély (jórészt Amerikai részről), csak 1%-ot költöttek egészségügyre, az áram és vízszolgáltatás folyamatosan akadozott.³⁶ Kutatásom során nem találtam olyan adatot, amely pontosan leírná mire mennyit költöttek, de feltételezhető, hogy a segélyek hatalmas részét a korrupció vitte el, valamint hadsereget fejlesztettek, de 1995-től egészen 1998-ig stabilnak tudható a térség.

Az 1998-as év egy újabb konfliktushoz vezetett az abházok és a grúzok között. Február 9-én Shevarnadzét támadás érte Tbiliszi egyik régi negyedében.³⁷ Köszönhetően a páncélozott

³³ Lásd.: 5. ábra

³⁴ <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unomig/background.html> (letöltés ideje: 2010. 11. 02.)

³⁵ www.imf.org (letöltés ideje: 2011.10.03.)

³⁶ Thomas De Waal: *The Caucasus: An introduction*, 2010, Oxford University Press 188-189.o.

³⁷ Vanora Bennett: *Attack on Georgian Leary Region Leary of Russia*, 1998, február 11.: <http://articles.latimes.com/1998/feb/11/news/mn-17846> (letöltés ideje: 2011.10.07.)

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

Mercédeszének, csak könnyebben sérült meg. Az eset rendkívül érzékenyen érintette mind a két felet még az oroszokat is, mivel a grúz politika egyből az orosz vezérkart hibáztatta mondván, hogy képtelenek megbocsátani nekik a berlini falért, Európa liberalizálásáért és az Euro-Ázsia folyosóért.³⁸ Úgy gondolom, hogy ez inkább grúz részről volt provokálás, semmint orosz részről. Ezután egy FBI kutató csoport nyomozási eredménye mutatott rá, hogy az elkövetők közel sem voltak profik és nem egy megrendelt merénylet volt.

Nem sokkal később az oroszokat is tisztázták, miután ismeretlen elkövetők február 19-én három ENSZ megfigyelőt elraboltak Nyugat-Grúziában. A Sevarnadze elleni merényletet és az emberrablást egy fegyveres csoport vállalta fel, akiknek az volt a követelésük, hogy engedjenek szabadon hét ellenzéki aktivistát („Zviadistát”). Ekkora derült fény arra, hogy grúz szélsőséges csoportok szervezkednek, ám a grúz kormány ekkor is azt állította, hogy az oroszok pénzelik őket.³⁹

A másik gyanús eset Sevarnadzét illetően április 26-án történt, amikor Törökországból utazott vissza egy tárgyalásról, – amin az új olajvezetékekről tárgyalt azeri és török vezetőkkel – amikor két védelemre kirendelt grúz katonai repülőgép hirtelen eltűnt, és egy orosz légi bázison landoltak arra hivatkozva, hogy a hajtóműveikbe homok került. Sevarnadze azonnal leváltotta az akkori védelmi miniszterét, akiről az a szóbeszéd járta, hogy Oroszország felé „húz”. Ebben az incidensben a helyi és a nemzetközi média újra az oroszokat vádolta.⁴⁰

Amíg a grúzok mutogattak az oroszokra, addig az abházok egyre jobban kezdtek szervezkedni és egyre kevésbé tudta uralni Tbiliszi az abház határ környékét. Grúzia többé nem számíthatott Oroszország segítségére a térség stabilizálásához és Sevarnadze már ekkor elkezdett tapogatózni a NATO-nál. Egyetlen egy dolgot tudott elérni a szövetségnél, hogy az oroszok vonják ki a FÁK külső határaitól a csapataikat, ami elválasztja őket Törökországtól.

Májusban grúz gerilla csapatok törtek be Dél-Abháziába, egy Gali nevezetű településen a kormányzati hivatal tetejére grúz zászlót raktak és megpróbálták megölni az ügyvezetőt.⁴¹ Ez az akció hatnapos háborúba torkollott, ahol az abházok bevetették hadseregüket, viszont Sevarnadze nem küldött erősítést a gerilláknak. Ezáltal az abházok ismét megnyertek egy

³⁸ Jean Radvanyi: "Transports et géostratégie au sud de la Russie" Le Monde diplomatique, June 1998

³⁹ Vicken Cheterian: „La Géorgie face à ses minorités” Le Monde diplomatique, October 1998

⁴⁰ Stephen Kinzer: A Defiant Satellite, Georgia Finds Paternalistic Russia's Orbit Inescapable, New York Times: <http://www.nytimes.com/1998/05/03/world/a-defiant-satellite-georgia-finds-paternalistic-russia-s-orbit-inescapable.html?ref=georgia> (letöltés ideje: 2011.10.07.)

⁴¹ Per Gahrton: Georgia; Pawn in the New Great Game, Pluto Press, New York, 2010, 70.o.

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

háborút a grúzokkal szemben, ami újabb presztízs veszteséget jelentett számukra. Újabb 30-40 000 grúz civilnek kellett áttelepülnie vagy menekülnie, valamint az abházok szétlőttek szinte minden grúz házat, hogy véletlenül se tudjanak visszatérni a lakosok.⁴²

A gerillák tagjairól is számos teória és elképzelés létezik. Az egyik, hogy igazából Sevarnadze nem tudott az egésztől semmit, és őt is sokk érte, amikor megtudta mi történik. Vannak, akik azt állítják, hogy a grúz titkos szolgálat képezte ki a gerillákat azzal a céllal, hogy abház településeket foglaljanak el a közeljövőben. De a kiképzett harcosok kicsúsztak a kezük közül és többé már nem Tbiliszi irányította őket, hanem saját maguk urai lettek.⁴³ Az akkori környezetet figyelembe véve valószínűleg inkább a második elképzelés lehet igaz. Kevésbé valószínű az, hogy a grúz vezérkar és a miniszterelnök ne tudott volna nyugat-grúz félkatonai szervezetekről. Úgy gondolom, hogy nagyon is odafigyelhettek a nyugati részére az országnak, hiszen az volt az egyik legforróbb pont. Elképzelhető, hogy valóban a titkos szolgálat képzett ki gerillákat abház célpontok ellen, de hogy ezen csapatok irányítása kicsúszott volna a kezük közül, nem valószínű. Nem engedhettek meg maguknak ekkora kockázatot, valamint mindent megtettek volna annak érdekében, hogy megállítsák a félkatonai szervezeteket. Nagyon előrelátóan döntött az elnök, hogy hivatalosan a grúz csapatok nem vettek részt az akció során, így esélye volt arra, hogy mossza kezeit.

A másik oldala a dolognak az abház katonai alakulatok összetétele. Megfigyelők azt állapították meg, hogy az abház oldalról nagy számban részt vettek oroszok is, ugyanakkor abházok azt állítják, hogy olyan grúz gerilla sisakokat találtak, amelyen héber írás volt.⁴⁴

Igazság szerint ezek a kijelentések nem vitték se előrebb, se hátrébb a folyamatokat. 1999-re Abházia már elkészítette a referendumát, amelyben teljes függetlenséget akart Grúziától.

3.2 A rózsás forradalom

2002-re Sevarnadze politikája kudarcot vallott. A mérlege 2 elveszített háború Abháziával, rossz gazdasági politika, a korrupció rettenetes mértékű elterjedése. Ennek ellenére az ország GDP-je emelkedett. 2002-re a grúz nép megelégedte ezt a rendszert és egymás után kezdtek kialakulni az ellenzéki csoportok.

⁴² Vicken Cheterian: „La Géorgie face à ses minorités Le Monde diplomatique, October 1998

⁴³ Vicken Cheterian: „La Géorgie face à ses minorités, Le Monde diplomatique, October 1998

⁴⁴ Per Gahrton: Georgia; Pawn in the New Great Game, Pluto Press, New York, 2010, 70.o.

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

A fent említett okok mellett, szerintem nagyban szerepet játszott az is, hogy egy új értelmiségi generáció kezdett „beérni”, akik nem voltak gyökeresen benne az 1989 és 1994 között zajló eseményekben, tehát valamennyire „tisztá lappal” indulhattak neki politikai karrierüknek. Ahogy ez nálunk Kelet-Európában is jellemzően így történt, az ellenzéki csoportok Nyugat orientáltak voltak. Egyik kiemelkedő alakja ezeknek a csoportoknak Miheil Szaakasvili, remek egyéniségnek tűnt. Kijevben, a New-Yorki Columbia egyetemen, majd Strasbourgban tanult, karizmatikusnak és megbízhatónak tűnt, több nyelven beszél, felesége holland, egyszerűen remekül tudta képviselni azokat az érzelmeket, amiket az akkori grúzok éreztek.⁴⁵ Az amerikaiak is elkezdtek támogatni a mozgalmat, egy új fórumot hoztak létre „Kmara” néven, ami annyit jelent, hogy elég.⁴⁶

Ebben a hangulatban közeledett a térség a 2003-as választásokhoz. Az előrejelzések azt mutatták ki, hogy egyértelműen távozni fog Sevarnadze, ráadásul a legnagyobb szövetségeseit is elvesztette és új platformokat hoztak létre. Szaakasvili pártját körülbelül 26%-ra tippelték, aki így megnyeri majd a választásokat. Ezzel szemben az új platformra kb. 10% voksot vártak. A választásokra komoly előkészületeket tettek a nemzetközi szervezetek is és nagy figyelmet kapott a világ szinte összes médiájában.⁴⁷ November 2-án Grúzia nemzeti televíziója, a Rustavi bejelentette a Központi Választási Iroda hivatalos eredményét, miszerint Sevarnadze pártja nyert.⁴⁸ Már ekkor érezhető volt a választási csalás és az elégedetlenség a választókban. Az EBESZ másnapi jelentésében már megállapította, hogy nem volt teljesen egyenlő és tiszta a választási folyamat.⁴⁹

November 5-től folyamatos ellenzéki tüntetések zajlottak szerte az országban és ezen a ponton egyesültek az ellenzéki pártok is. Zhvania, aki eltávolodott Sevarnadzétól, valamint a másik meghatározó párt politikusa, az adzsárai Burjanadze is támogatta a megmozdulásokat: buszokkal vitette az embereket Tbiliszibe, hogy erősítsék a tüntető tömeget. A tüntetők piros fehér zászlókat és piros rózsákat lebegtettek az ellenállás jeléül.⁵⁰

Az oroszok az akkori külügyminiszterüket, Igor Ivanovot küldték békéltetni (akit régebben Sevarnadze pártfogolt, és egyengette karrierjét). Célja elsősorban az volt, hogy Sevarnadze maradjon hatalmon, de egyezzen bele egy későbbi elnökválasztásba.

⁴⁵ <http://www.president.gov.ge/en/President/Biography> (letöltés ideje: 2011.10.09.)

⁴⁶ Thomas De Waal: *The Caucasus: An introduction*, 2010, Oxford University Press 191.o.

⁴⁷ <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=5374&search=> (letöltés ideje: 2011.10.09.)

⁴⁸ Georgia from national awakeing to Rose Revolution 182.o.

⁴⁹ <http://www.osce.org/odihr/elections/georgia/13138> (letöltés ideje: 2011.10.09.)

⁵⁰ Thomas De Waal: *The Caucasus: An introduction*, 2010, Oxford University Press 191-192.o.

*Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és
napjainkban*

Véleményem szerint azért volt ez az orosz álláspont, mert ez alatt az idő alatt keresni tudtak volna olyan politikust a grúz közéletből, aki Oroszország orientált és egyértelműen befolyásolható. Miután Ivanov beszédeket mondott és találkozott az ellenállókkal és Sevarnadzéval, visszatért hazájába. Sevarnadze érzelmei viszont ekkora már teljesen mást mutattak. Az orosz külügyminiszter távozása után, vendégül látta Zhvaniát és Szaakasvilit egy rövid megbeszélésre. Meglepetésre Sevarnadze közölte velük, hogy lemond és még aznap az újságírókkal is közölte terveit. A rózsás forradalom diadalmaskodott, és az egész világon üdvözölték a hírt.⁵¹

Mindazonáltal nem utolsó szempont az sem, hogy a rózsás forradalomnak köszönhetően az ukránok is véghezvitték a „narancs forradalmat” valamint a kirgizisztániak a „tulipános forradalmat” és ők is stabilabb útra léphettek.⁵²

⁵¹ Thomas De Waal: *The Caucasus: An introduction*, 2010, Oxford University Press 193.o.

⁵² <http://www.globalsecurity.org/intell/ops/rose.htm> (letöltés ideje: 2011.10.09.)

3.3 Szaakasvili és Putyin

A két hónap múlva törvényesen is megválasztott Miheil Szaakasvili egyik legelső lépései közé tartozott a nemzetközi kapcsolatok rendezése. Az ország nemzetközi megítélése ekkor rendkívül kedvező volt, hiszen egy vérnélküli forradalommal „leverni” egy régi rezsimet példa értékű volt egy olyan térségben, ahol a nézeteltéréseket nem mindig tudták civilizált módon rendezni.

Ezt kihasználva, remek külkapcsolati viszonyokra tett szert az új elnök országa számára. Egyértelműen Nyugat-orientált politikát folytatott, de nem akarta kihagyni az oroszokat sem a térség folyamataiból. Ügyesen taktikázva Vlagyimir Putyinnal találkozott első hivatalos külföldi útján Moszkvában, ahol tiszteletteljesen és elismerően tárgyalták a térség ügyeit. Sajtókonferenciákon azt hangsúlyozta az orosz médiának, hogy Grúzia Európába való beintegrálása csakis Oroszország támogatásával és segítségével jöhet létre.⁵³

Két héttel később Szaakasvili Washingtonba utazott, ahol szintén szívélyes fogadtatásban volt része. Bush elnök abszolút támogatását fejezte ki Grúziával szemben és hangsúlyozta az integrációs elképzelések támogatását is.⁵⁴ Ezen felbuzdulva kezdett el radikálisabb álláspontokat megfogalmazni Szaakasvili az oroszokkal való tárgyalásokon. Külföldi látogatásai során meggyőzte partnereit, hogy Grúzia Köztes-európai útra lépett, stabil demokratikus intézményeket hoz létre, felszámolja a korrupciót és egyszerűsített, de mégis hatékony adórendszert vezet be. Ezt Szaakasvili véghez is vitte, ezáltal biztosítva stabilitást és fejlődést országának.

A belpolitikáját paradox helyzet jellemezte. Szaakasvili, elnöksége első napján kijelentette, hogy mindent megtesz annak érdekében, hogy Grúzia egységes maradjon.⁵⁵ Ez alapján száll szembe azokkal a törekvéseivel (nem jó), hogy a két szakadár országrésszel rendezze a problematikus pontokat. Tehát, a külpolitikai kapcsolatai kiválóak voltak, a belpolitikai helyzetet és a gazdaságot is sikerült helyrehozni, leszámítva a demagóg beszédeit, melyek teljesíthetetlen ígéreteket tartalmaztak.

Az orosz-grúz kapcsolatokat egyértelműen még mindig Abházia és Dél-Oszétia határozta meg. A két szakadár terület még mindig elmaradott volt, Abházia *de facto* gazdasági blokád

⁵³ Szaakasvili első sajtó tájékoztatója

⁵⁴ Jelena Baikova and Anatolj Gordijenko- Georgian wedge between Russia and U.S.- Nezavisimaja gazjeta, 2003. április 17. 5.o

⁵⁵ <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=6090> (letöltés ideje: 2011.10.08.)

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

alatt állt, Dél-Oszétia pedig szerény mezőgazdaságából élt. Putyin idejében Oroszország lecserélte a két szakadár térség lakóinak útleveléit, mivel ők még mindig szovjet útlevéllel rendelkeztek (természetesen orosz útlevelet kaptak).⁵⁶

Grúziát 2001-ben már a csecsenek is fenyegették: váratlanul és hirtelen megtámadták, a Pankiszi-völgyet, hogy azt csecsen befolyás alá vehessék, és hátországgént szolgáljon a csecsenföldi háborúhoz. A történet ott bonyolódik, hogy a csecsen és grúz terroristák együtt szerették volna megtámadni Abháziát a felső Kodori-völgyön keresztül (amely grúz irányítás alatt állt).⁵⁷ Az abház kormány egyértelműen a grúzókat vádolta, hogy pénzelték a csecsenek. Természetesen ez csak rágalom volt, hiszen az első háborúban a csecsenek az abházok mellett harcoltak és feltételezhetően, ha Grúzia támogatását élvezték volna, akkor sokkal többen támadnak. A Kodori-krízis tehát nagyban befolyásolta a 2008-as eseményeket a területen.

Abházia e konfliktus ellenére is kiemelt prioritású ügy volt az új orosz vezetés számára, melynek köszönhetően sokkal érzékenyebben reagáltak ezután az erőszakos cselekedetekre. Ennek oka a megnövekedett orosz nyaralók száma az abház tengerparton és talán Putyin személyes kötődése is a területhez.⁵⁸ 2004-ben elnökválasztásra került sor Abháziában. Az addigi elnök Adzsinba vesztett népszerűségéből, nem tudta rendezni és stabilizálni az ország gondjait. Egészségügyi problémái miatt a mandátuma lejáratára felé már nagyon keveset mutatkozott a nyilvánosság előtt és a kormányzást is Raul Hadzsimbára hagyta, aki köztudottan orosz barát volt, személyesen Putyin is támogatta. Az ellenzékiek pedig Szergej Bagapsot indították a választásokon, aki inkább orosz ellenes volt, nyugati politikát folytatott és nagyobb népszerűségnek is örvendett. Ennek köszönhetően 2004-ben Bagaps megnyerte a választásokat, amelynek Putyin abszolút nem örült és azonnal elzárta az országrészt a külvilágtól: megszakította a vasúti összeköttetést, szabotálta az élelmiszerszállítást, gyakorlatilag gazdasági blokád alá vonta Abháziát. A feszültségnek végül kompromisszumos megoldással vetettek véget, megismételték a szavazást: Bagaps maradt elnök, de elnökhelyettes Hadzsimba lett (értelemszerűen orosz befolyás hozta meg ezt a megoldást). Ez az esemény nagyon jól megmutatta ismét, hogy Oroszország újra nagy befolyást szerzett a térség felett.⁵⁹

⁵⁶ <http://www.today.az/news/politics/46930.html> (letöltés ideje: 2010. 11. 02.)

⁵⁷ <http://www.rferl.org/content/article/1341915.html> (letöltés ideje: 2011.11.04.)

⁵⁸ <http://rt.com/politics/official-word/putin-interview-abkhazia-georgia/> (letöltés ideje: 2011.11.04.)

⁵⁹ Rácz András: Egy el nem ismert elnök halálára, Abházia Bagaps után, MKI-elemzések

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

Dél-Oszétia fő bevétele a csempészetből származott, melynek központja egy apró kis falu, Ergneti volt, ami a főváros Chinvali mellett, a grúz-oszét határon található. A piac egyértelmű előnyeihez kell sorolni, hogy oszét emberek kereskedtek grúzokkal és ugyanígy visszafelé. Ez segítette a kapcsolatukat, baráti viszonyt alakítottak ki, sőt nagymértékű árumozgásra is sor került a két nép között. A hátránya, hogy a grúz gazdaságot leterhelte és költségeit is megnövelte. Ezért döntöttek úgy Szaakasviliék 2004 júniusában, hogy bezárják a teljes piacot. A bezárás tulajdonképpen még negatívabb irányba vitte a folyamatokat. A grúz-oszét kapcsolat megszakadt, az oszétok inkább észak felé kezdtek el kereskedni és számtalan grúznak elveszett a munkája és vele együtt az egzisztenciája is.⁶⁰ Grúz hatóságok úgy határoztak, hogy csempészeket keresnek a térségben a teljes felszámolás érdekében, ami egy nagyon komoly fegyveres incidenshez vezetett 2004 nyarán és ez adott egy újabb lökést a 2008-as háború kitöréséhez is. Ezek után új elnökválasztást is tartottak Dél-Oszétiában, amit egyből egy népszavazás is követett a teljes elszakadásról. Az eredmény egyértelmű volt: 99% az elszakadás mellett voksolt.⁶¹

2006-tól a grúz-orosz kapcsolatokban is radikális fordulat történt. Putyin gyakorlatilag felszámolta az összes kereskedelmi kapcsolatát Grúziával szemben és Abháziából pótolta a kiesett árukat. Komoly kiesést jelentett ez a grúz gazdaságnak, viszont jelentős fellendülést mutatott ekkor az abház térség. Tbiliszi nem hagyhatta ennyiben a lépést, rengeteg orosz és abház túszt ejtett a területén, valamint megpróbált hatásos blokádot alkalmazni Szuhumi ellen, melyekkel nem tudott eredményeket elérni.⁶²

Mindezek ellenére Washington támogatni kezdte Grúziát és 2007-re az USA lett az ország legjelentősebb pénzforrása, körülbelül 575 millió dollárt adott az amerikai kabinet hadseregfejlesztésre, így Grúzia kötelezettséget vállalt, hogy részt vesz az afganisztáni és iraki háborúban egyaránt. A szomszédos népeket rendkívüli módon aggasztotta a támogatás összege, szerintük egy új háborúra készültek, de a grúz kormány azt állította, hogy az iraki és afganisztáni műveletekben részt vevő csapatok modernizálására kapták a támogatást. A pénz mellett tanácsadókat, kiképző tiszteket és fegyvereket is adott az amerikai kormány. Így a két szakadár államnak véglegesen is csak Oroszország felé volt útja.

A másik jelentős esemény, hogy Tbiliszi NATO jelölést kapott. Az USA rendkívüli módon támogatta a tagságot, ugyanígy a köztes-európai államok, de Franciaországot és

⁶⁰ Thomas De Waal: The Caucasus: An introduction, 2010, Oxford University Press 200-201.o

⁶¹ <http://www.regnum.ru/news/737823.html> (letöltés ideje: 2011.11.02 21:14)

⁶² Vlagyimir Bogdanov: Georgia provoking russian peacekeepers- Rossiiskaja gazjeta, 2006. május 31. 8.o.

*Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és
napjainkban*

Németországot hidegen hagyta. Az oroszok a jelölést első számú biztonsági fenyegetésnek ítélték meg és egyben felszólaltak a két szakadár állam nevében is. Koszovó függetlenedése sem hozott nyugalmat az említett országok viszonyaira. Egyértelmű felszólalások voltak abház, oszét és orosz oldalról is, melyeket a Nyugat vezetősége nem vett komolyan.⁶³ 2008 tavaszára Moszkva, határozott lépésekre szánta el magát: a Duma figyelmeztette Grúziát, hogyha további előrelépéseket tesz a NATO-ba való beintegrálódási folyamataiban, akkor elveszítheti a két szakadár államát. Továbbá Moszkva elkezdte felfegyverezni a szakadár térségeket és támaszpontokat hozott létre, majd a Kreml egyre jobban uszította az oszét és abház vezetőket egy konfliktus kirobbantására, melyben nem zárta ki a szerepvállalást „állampolgárai védelmében”. Válaszul Grúzia fegyverkezni kezdett a Kodori-térségben, és olyan tervek is napvilágot láttak, hogy az ország fővárosát Szuhumiba telepítik át.⁶⁴

2008 júliusában az oroszok már gyakorlatoztak az abház és dél-oszét határokon, amit katonai mozgósításként is lehetett értelmezni. A környező falukból több ezer ember menekült a készülődő háború elől, és augusztus 6-ára kitört a háború.⁶⁵

⁶³ International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 85, No. 3, The War over Kosovo: Ten Years On (May, 2009), 575-591.o.

⁶⁴ Thomas De Waal: The Caucasus: An introduction, 2010, Oxford University Press 40.o

⁶⁵ Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, September 2009, 19.o.: <http://www.ceiig.ch/> (letöltés ideje: 2011.09.24.)

4 A 2008-AS HÁBORÚ

4.1 Az „ötnapos háború”

A háború rendkívül furcsa módon vette kezdetét. Senki nem vállalta magára a háború kezdeményezését, de az tény, hogy augusztus 7-én éjszaka Chinvalit grúz bombák érték, az Amnesty International szerint a bombák nem a célpontokat találták el, hanem civilek házaira hullott.⁶⁶ Másnap, augusztus 8-án a Rustavi-2 TV-csatorna azt közölte, hogy körülbelül hatszáz katona elfoglalta a dél-oszét fővárost és még tizenegy környező falut. Az oroszok ezen a napon indították el inváziójukat és elkezdtek bombázni egész Grúziát.⁶⁷ Ezután következett a háború egyik legnagyobb vérontása Gori nevezetű városban. Ez a település Chinvali és Tbiliszi között helyezkedik el és az oroszok katonai létesítményeket akartak szétlőni, de szinte az összes lövésük célt tévesztett: helyiek házait és iskolákat találtak el, rengeteg civil esett áldozatul. A bombázások négy napig folyamatosan tartottak és szinte minden civil embert érintett, aki Grúziában tartózkodott. A grúzok ekkora már kilencezer katonát vetettek be, de mindhiába. Augusztus 11-ére teljesen kimerültek. Kénytelenek voltak Gorit elhagyni és új védelmi vonalat alkotni, ami megakadályozza az orosz hadsereg esetleges előrenyomulását a fővárosba.

A háború egyértelműen meglepte a résztvevő feleket és az egész világot. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy ekkor volt a Pekingi Olimpia megnyitója is, amin Putyin elnök is részt vett. Ez azt jelentheti, hogy az orosz vezetés nem számolt háborúval és még fegyveres konfliktussal sem. De augusztus 9-én Putyin átvette a katonai irányítást, jelezve azt, hogy Oroszország figyelme mostantól teljesen a háborúra irányul.⁶⁸

Augusztus 9-én az oroszok úgy döntöttek, hogy Abházia felől megnyitják a második frontot. A Kodori-völgyet kezdték el bombázni, majd nyugat felől kezdtek előre nyomulni az abház-orosz csapatok. A Senaki melletti katonai bázist megsemmisítették, elfoglalták Potit, az egyik legfontosabb kikötőt, így az utánpótlást elvágták és magát az országot pedig

⁶⁶ Civilians in the line of fire: The Georgia-Russia conflict, Amnesty International 5.o.

⁶⁷ Georgian troops control 70% of Tskhinvali, Rustavi-2:
http://rustavi2.com/news/news_text.php?id_news=27316&pg=1&im=main&ct=0&wth= (letöltés ideje: 2011.11.02.)

⁶⁸ Reuters: Putin says Georgia seeking „Bloody Adventures” <http://www.reuters.com/article/2008/08/09/us-georgia-ossetia-putin-idUSL938407720080809> (letöltés ideje: 2011.11.02.)

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

kettévágták. Ekkor már Tbiliszi felé meneteltek az orosz egységek és biztosra lehetett venni, hogy összeütközés lesz a két tábor között. Ekkor Nicolas Sarkozy Moszkvába ment tárgyalni és diplomáciai úton elérte, hogy az oroszok ne vonuljanak tovább, viszont továbbra is az országban maradtak. Később egyeztek meg arról, hogy az oroszok kivonulnak, ha az EU ellenőrzi a térséget, és ha az ENSZ és EBESZ missziók megszűnnek.⁶⁹

Augusztus 26-án Moszkva hivatalosan is elismerte független államként Dél-Oszétiát és Abháziát. Azóta Nicaragua, Venezuela és Nauru is elismerte, melynek jelentőségei a nemzetközi politikában nem túl nagyok.⁷⁰ Az elismerés újra meglepte a médiát, de ugyanúgy a két szakadár államot is. Abházia eredeti tervei egy független ország létrehozása lett volna, amely kitör a nemzetközi elszigeteltségből és a túlzott orosz befolyás alól, ám ez a háború után teljesen lehetetlenné vált. Az abház többség viszont örült az eseménynek, mert az oroszok révén komoly tőke áramlik be az országba, és mivel Oroszország megnyerte a téli-olimpia 2014-es rendezési jogát Szocsiban, így még kiterjedtebb infrastruktúrát, gyárakat telepít a közeli Abházia területére, felvirágoztatva a turizmust és magát a térséget.⁷¹

Dél-Oszétiában is egyértelműen üdvözlötték az elismerést, így már kevésbé féltek a grúz politikától, továbbá megnőtt annak az esélye is, hogy csatlakozhassanak északi testvéreikkel, Észak-Oszétiával, és Oroszország része legyen a terület.

Grúzia ismét egyértelmű vesztese lett a háborúnak. A háború teljes kivizsgálására létrehoztak egy missziót (International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia), melynek célja felderíteni a károkat, ki indította a háborút és miért. A jelentésben sem egyértelmű, hogy ki kezdte pontosan a lövéseket, de megállapítható, hogy az orosz csapatok csak azután nyomultak előre, miután a grúzok már Chinvaliban voltak. Feltehetően azért vonultak be a fővárosba, mert a feszültség egyre jobban nőtt és provokálták is a közelben lévő orosz egységeket. Így egyértelművé vált az is, hogy először a grúzok kezdték a tényleges fegyveres beavatkozást.⁷² A grúz vezetést is felkészületlenül érte a háború kirobbanása, mert Szaakasvili augusztus 6-án nem is tartózkodott a fővárosban, valamint rádióbeszédében 7-én

⁶⁹ A háborút lezáró békeszerződés:

http://graphics8.nytimes.com/packages/pdf/world/2008/08/20080813_GEORGIA_ACCORD.pdf (letöltés ideje: 2011.11.03)

⁷⁰ A két állam elismerését deklaráló okiratok: <http://document.kremlin.ru/doc.asp?ID=47560> (letöltés ideje: 2011.11.03)

⁷¹ <http://sochi2014.com/en/> (letöltés ideje: 2011.11.03)

⁷² Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, September 2009, 35.o.: <http://www.ceiig.ch/> (letöltés ideje: 2011.09.24.)

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

oszét-grúz konfliktusnak nevezte a történeteket és fegyverszünetet is kért.⁷³ A helyzet eskalálódása után is még hezitáltak, de az biztosra vehető, hogy nem számítottak Oroszország ilyen mértékű katonai beavatkozására. A háborúban egyértelműen számítottak a nyugati országok segítségére is, hiszen annyira erősen támogatták - kifejezetten és nyomatékosan - a grúz integritást az amerikaiak, hogy egy esetleges konfliktusnál számíthatnak Washington katonai segítségére. További biztatást is nyújthatott a NATO tagjelöltség és az Európai Unió nyitása is Szaakasvilinek. Természetesen ezekből az ígéretekől „testvéri egyetértés” és „szolidaritás” lett a háború idején. Egyértelműen kinyilatkoztatta a nyugati világ, hogy katonai segítséget nem fog nyújtani egyik félnek sem, morális és diplomáciai úton fogják segíteni a konfliktus mielőbbi lezárását. Ennek köszönhető, hogy az oroszok nem nyomultak előrébb Tbiliszi felé és végül valóban békésen sikerült a háborút rendezni.

A gazdasági hatása is nagyon nagy volt a konfliktusnak Grúzia szempontjából, mivel sokan hirtelen kivonták a tőkéjüket és ennek hatásait évekig érzik majd a lakosok, nem beszélve az újjáépítésről, az infrastruktúra újrakezlesztéséről.

4.2 Következmények

Úgy vélem a háború egy elhamarkodott, indulatokkal teli, irreális „játzsma” volt a grúz vezetés részéről. Érezni lehetett már évekkel a konfliktus kirobbanása előtt, hogy Oroszország be fog avatkozni a két szakadár államot érintő problémás ügyekben, egyértelműen Grúzia ellen. Szaakasviliék vakon bíztak a nyugati segítségben, a rengeteg jelre alapozva, de itt is kiderült, hogy Európának és az USA-nak ez nem olyan fontos érdekszféra, mint Közép-Ázsia. Ennek okai úgy gondolom elsősorban Oroszországgal való normális viszony kialakítása, hiszen (lássuk be) kontinensünk az energia szemszögéből javarészt Moszkvától függ és nem érdemes egy ekkora országot egy ilyen kis térségért magára haragítani. Úgy vélem az európai államok abban az esetben fogják jobban felértékelni a helyzet státuszát, amikor a Nabucco gázvezeték elkészítése a végső stádiumába kerül, ez viszont még közel sem reális. Talán ekkor mernek majd jobban szembeszállni Oroszországgal. A másik, amiért még jobban elterelődik az EU figyelve innen, az a saját belső válsága, melynek végét még senki nem látja és a legradikálisabb forgatókönyvek szerint akár az egész szervezet felborulhat.

Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és napjainkban

Oroszország kapcsolatai az USA-val és az EU-val rendkívül kihűltek ezekben az időkben. A média megosztottsága rendkívüli módon befolyásolta a megítélést, hiszen a nyugati média szinte csak a grúz szemszögből közvetítette a tényeket, fel sem merült Grúzia agresszorként való megjelölése. Azonban úgy gondolom, az orosz vezérkar bebizonyította, hogy továbbra is viszi tovább azt a birodalomépítő elképzelést, amely évszázadok óta bennük van, sajnos nem (csak) gazdasági eszközökkel, hanem kemény, véres harcokat is képes megvívni egy kiszemelt térségért.

Oroszországnak, Abházia és Dél-Oszétia elismerése is paradox helyzet, hiszen Koszovót valószínűleg azért nem ismeri el, mert számos (véres) kisebbségi mozgalom van saját területén belül (pl. Csecsenföld, Ingusétia) melyekre Koszovó elismerése még nagyobb hangot adna. Ezzel szemben Abháziát és Dél-Oszétiát azonnal elismerte. Ezt vehetjük egy annektálásnak is, hiszen - mint a történelem során oly sokszor bebizonyította Moszkva – csak az ő érdekük érvényesülhet. Így megkérdőjelezhető a két állam nemzetközi jogalanyiséga is.

Tehát a háború következménye számos új kérdés, konfliktus és nyugtalanság, hiszen egy probléma „eltűnésével” újabb érkezik a helyére, amely talán még komolyabb és nehezebb kérdéseket, dilemmákat szül.

5 KONKLÚZIÓ

A konfliktusok gyökerei és okai évszázadokra vezethetők vissza. Úgy érzem, hogy a tényleges igazi probléma, a velük járó túlzott nacionalizmus, amely a '90-es években került felszínre. Abháziának, Dél-Oszétiának és Grúziának abszolút nem tett jót az elmúlt 20-22 év, ha kivívták a függetlenséget, ha nem. A térségnek egyértelmű célja, hogy NATO és EU tag lehessen. Valószínűleg erre még a rendszerváltást követő években lett volna realisabb esély, mivel csak stabil országokkal foglalkozik a két szervezet. Minden egyes kisebb-nagyobb fegyveres konfliktus vagy háború egyre messzebbre sodorta őket attól, hogy beintegrálódjanak a nyugati világba. Az olajvezetékek kiépítésével újabb figyelmet kapott a térség, ám közben Oroszország is talpra állt és újra birodalomépítési motivációját kívánta érvényesíteni. Ennek oka talán, hogy USA és Oroszország között 2008-ban rendkívüli módon romlottak a kapcsolatok.

A 2008-as „ötnapos háború” nagyon nagy veszélyeket rejtett magában. Ha valóban kiválik a két ország, és lényegesen sok állam elismeri, dominószerűen jöttek volna az újabb hasonló etnikai mozgalmak. E szemszögből szerencsésnek mondható hogy Oroszországon kívül a szakadár államokat csak kis súlyú államok ismerték el, többnyire azért, hogy bizonyítsák USA ellenes tevékenységüket. Nagyon érdekes, hogy a FÁK államaiból egyetlen egy sem volt hajlandó elismerni a kivált térségeket, pedig ők Oroszország talán egyik legszorosabb szövetségesei. Így az orosz elismeréssel a két szakadár terület orosz „gyarmattá” lett, míg Grúzia olyan nemzetközi helyzetbe került, ami nagyban elszigeteli a nyugathoz való csatlakozástól, Oroszországgal pedig kifejezetten rossz viszonyt ápol.

Azonban az európai államoknak, elsősorban nekünk Köztes-európaiaknak lényeges és nagyon fontos lenne a térség. A Nabucco gázvezeték egy olyan alternatív olajforrás lenne, melynek köszönhetően nem kellene függünk az orosz gázellátástól. Saját bőrünkön tapasztaltuk, hogy egy Európai Unión kívüli konfliktustól mennyire meggyengültünk. Úgy gondolom, muszáj alternatív energia ellátási útvonalakat keresni és találni, és talán ez egy ilyen terület lehet.

A térségnek rendkívül sok útja és lehetősége van. Az újra egyesítést szinte elképzelhetetlen, mivel Oszétia és Abházia egyértelműen kinyilvánította, hogy nem fog újra grúz befolyás alatt létezni. Ami nekünk, európaiaknak rossz hír lehet, hiszen ha nincs a térségben egység, akkor a mi alternatív olajvezetékeink sokkal nehezebben fognak létrejönni.

*Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és
napjainkban*

A szakadár térségeknek már régen nem elég az autonómia, kifejezetten orosz lábakon „állnak”, messze a nyugati világ befolyásától. Ebből kifolyólag nehezen tudom elképzelni Grúzia NATO és EU tagságát a közeljövőben. Félő lehet az is, hogy egy NATO tagság esetén Grúzia felbátorodik, és meggondolatlan lépéseket tesz. EU tag másfelől biztos nem lesz, mert ma már Törökország csatlakozását is elvetették, másrészt a belső válság sokkal jobban elfoglalja az európai politikusokat, harmadrészt pedig már inkább a mélyítés és nem pedig a bővítés az elsődleges szempont. Egy másik elképzelésem egy esetleges teljes orosz befolyás a térségben, teljesen kiszorítva innen a Nyugatot. Úgy gondolom ez radikális, de nem kizárt dolog, ha azt nézzük, hogy az évek során mennyivel jobban beavatkozott a belpolitikába az orosz kabinet. A függetlenség, mint opció teljességgel lehetetlen, hiszen olyan érdek összeütközések vannak itt, amelyeket a függetlenség abszolút nem old fel.

Úgy vélem, hogy a status quo hosszú ideig fenn fog állni a térségben, az utóbbi időben a viszonyok rendeződtek, lassan megtanulnak szomszédként élni a terület etnikumai.

Ami bizonyos, hogy Oroszország semmilyen szempontból nem fog kiszorulni a térségből: sem pénzügyileg, sem politikailag, sem pedig katonailag.

IRODALOMJEGYZÉK

Könyvek

Abbász-ogli, Adile: Hazám Abházia, L'Harmattan, Budapest, 2010, 243.o.

De Waal, Thomas: The Caucasus: An introduction, Oxford University Press, New York, 2010, 40.o

Gahrton, Per: Georgia; Pawn in the New Great Game, Pluto Press, New York, 2010, 70.o.

Goltz, Thomas: Georgia Diary, M.E. Sharpe, New York, 2006, 151-156.o.

Huntington, Samuel P. - A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása, 2004, Európa
könyvkiadó, 476.o

Kissinger, Henry: Diplomácia, Panem kiadó, Budapest, 2008, 257. o.

Koehler, Jan and Zürcher, Christoph: Potentials of Disorder: Explaining Conflict and Stability
in the Caucasus and in the Former Yugoslavia, Manchester, Manchester University Press, 127-
145.o

Tiskhov, Valery: Ethnicity, Nationalism Conflict in and after the Soviet Union, 1997, Sage,
Oslo. 90.o

Wheatley, Jonathan: Georgia from national awakening to Rose Revolution, Ashgate,
Hampshire, 2005, 182.o.

Zürcher, Christoph: Post-Soviet Wars, New York University Press, New York, 2007, 117.o.

Коллектив авторов: Россия (СССР) в войнах второй половины XX века — М.: Триада-
фарм, 2002. 494.o.

Цуциев, Артур: Атлас этнополитической истории Кавказа 2006, издательство Европа,
Москва 97.o.

Folyóiratok

Civilians in the line of fire: The Georgia-Russia conflict, Amnesty International 5.o.

International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 85, No. 3, The War
over Kosovo: Ten Years On (May, 2009), 575-591.o.

Vlagyimir Bogdanov: Georgia provoking russian peacekeepers- Rossiiskaja gazjeta, 2006.
május 31. 8.o.

*Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és
napjainkban*

Rácz András: Egy el nem ismert elnök halálára, Abházia Bagaps után, MKI-elemzések

Jelena Baikova and Anatolj Gordijenko- Georgian wedge between Russia and U.S.-
Nezavisimaja gazjeta, 2003. április 17. 5.o

Bloodshed In The Caucasus: Violations of Humanitarian Law and Human Rights in the
Georgia-South Ossetia Conflict *Human Rights Watch/Helsinki-* 1992. március 6.o

Sz. Bíró Zoltán: Konfliktusok a Kaukázus térségében, *História* 2008/8 3. o

Internet

http://graphics8.nytimes.com/packages/pdf/world/2008/08/20080813_GEORGIA_ACCORD.pdf (letöltés ideje: 2011.11.03)

<http://document.kremlin.ru/doc.asp?ID=47560> (letöltés ideje:2011.11.03)

<http://sochi2014.com/en/> (letöltés ideje: 2011.11.03)

http://rustavi2.com/news/news_text.php?id_news=27316&pg=1&im=main&ct=0&wth=
(letöltés ideje: 2011.11.02.)

<http://www.reuters.com/article/2008/08/09/us-georgia-ossetia-putin-idUSL938407720080809>
(letöltés ideje: 2011.11.02.)

<http://www.ceiig.ch/> (letöltés ideje: 2011.09.24.)

<http://www.regnum.ru/news/737823.html> (letöltés ideje: 2011.11.02 21:14)

<http://www.today.az/news/politics/46930.html> (letöltés ideje: 2010. 11. 02.)

<http://www.rferl.org/content/article/1341915.html> (letöltés ideje: 2011.11.04.)

<http://rt.com/politics/official-word/putin-interview-abkhazia-georgia/> (letöltés ideje:
2011.11.04.)

<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=6090> (letöltés ideje: 2011.10.08.)

<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=5374&search=> (letöltés ideje: 2011.10.09.)

<http://www.osce.org/odihr/elections/georgia/13138> (letöltés ideje: 2011.10.09.)

<http://www.globalsecurity.org/intell/ops/rose.htm> (letöltés ideje: 2011.10.09.)

<http://www.president.gov.ge/en/President/Biography> (letöltés ideje: 2011.10.09.)

*Grúzia, Dél-Oszétia és Abházia konfliktusai a Szovjetunió felbomlása után és
napjainkban*

<http://www.nytimes.com/1998/05/03/world/a-defiant-satellite-georgia-finds-paternalistic-russia-s-orbit-inescapable.html?ref=georgia> (letöltés ideje: 2011.10.07.)

<http://articles.latimes.com/1998/feb/11/news/mn-17846> (letöltés ideje: 2011.10.07.)

<http://www.osce.org/georgia-closed/22213> (letöltés ideje: 2011.10.05.)

<http://www.osce.org/georgia/> (letöltés ideje: 2010. 11. 02.)

<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unomig/background.html> (letöltés ideje: 2010. 11. 02.)

www.imf.org (letöltés ideje: 2011.10.03.)

<http://www.crisisgroup.org/en/key-issues/research-resources/conflict-histories/georgia.aspx> (letöltés ideje: 2011.08.24.)

<http://smr.gov.ge/uploads/file/annex/annex13.pdf> (letöltés ideje: 2011.08.23.)

<http://www.ceiig.ch/> (letöltés ideje: 2011.09.24.)

<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unomig/background.html>

<http://www.c-r.org/our-work/accord/georgia-abkhazia/profiles.php> (letöltés ideje: 2011.08.23.)

<http://www.ceiig.ch/> (letöltés ideje: 2011.09.24.)

http://georgiandaily.com/index.php?option=com_content&task=view&id=20981&Itemid=130 (letöltés ideje: 2011.09.21.)

http://smr.gov.ge/ge/tskhivali_region/conflict_chronology (letöltés ideje: 2011.08.23.)

TÁBLÁZAT-, ÉS ÁBRAFORRÁSOK

- 1. táblázat:** Артур Цуциев- Атлас этнополитической истории Кавказа 2006, издательство Европа, Москва, 104.o.
- 1. ábra:** Артур Цуциев- Атлас этнополитической истории Кавказа 2006, издательство Европа, Москва, 43.o.
- 2. ábra:** <http://www.c-r.org/our-work/accord/georgia-abkhazia/graph2.php> (letöltés ideje: 2011. 05.02)